

MAKÜ

SAĞLIK BİLİMLERİNDE GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

CURRENT PERSPECTIVES ON
HEALTH SCIENCES

Research Article

Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin tetanoz aşısı hakkında bilgi düzeyleri, tutumları ve aşılanma oranlarının incelenmesi

Investigation of knowledge levels, attitudes and vaccination rates of health services vocational school students about tetanus vaccination

Fatma Yekta Urkmez¹, Serpil Oğuz Mızrakçı², Sevil Alkan³, Emine Kübra Dindar Demiray⁴, Mustafa Serhat Şahinoğlu⁵, Hatice Öntürk Akyüz⁶

¹Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Kliniği, Kırıkkale Yüksek İhtisas Hastanesi, Kırıkkale, Türkiye

²Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Kliniği, Özel Gaziantep Liv Hospital, Gaziantep, Türkiye

³Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi, Çanakkale, Türkiye

⁴Bitlis İl Sağlık Müdürlüğü, Bitlis, Türkiye

⁵Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Kliniği, Manisa Şehir Hastanesi, Manisa, Türkiye

⁶Hemşirelik Bölümü, Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Bitlis, Türkiye

Received 01.12.2022

Accepted 29.05.2023

Published Online 30.09.2023

Article Code CPHS2023-4(2)-1

Anahtar kelimeler

öğrenciler
sağlık bilgisi
tetanoz
tutum

Keywords

students
health knowledge
tetanus
attitude

Corresponding Author

Fatma YEKTA URKMEZ
fatmayektaurkmez@gmail.com

ORCID

F YEKTA URKMEZ
0000-0002-5438-4623

S OĞUZ MIZRAKÇI
0000-0002-7331-5877

S ALKAN
0000-0003-1944-2477

E K DINDAR DEMİRAY
0000-0001-6459-7182

M S ŞAHİNOĞLU
0000-0001-9036-0269

H ÖNTÜRK AKYÜZ
0000-0002-6206-2616

Öz:

Amaç: Tetanoz; Clostridium tetani'nin neden olduğu sinir sistemi tutulumu ile seyreden, akut başlayan ve mortal olabilen bir hastalıktır. Her ne kadar tedavi seçenekleri kısıtlı olsa da aşı ile önlenilebilir bir hastalık olması açısından oldukça önemlidir. Pek çok konuda olduğu gibi aşılanma konusunda da sağlık çalışanlarının bilgi ve bilinç düzeyi toplum sağlığı açısından oldukça önemlidir ve aşılanma üzerine kritik bir rol oynamaktadır. Bu çalışmada; Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu (SHMYO) öğrencilerinin, tetanoz aşılanma hakkındaki bilgi, tutum, davranış ve aşılanma oranlarının incelenmesi amaçlanmıştır. **Gereç ve Yöntem:** İnternet ortamında anket formu oluşturularak ve SHMYO öğrencilerine online olarak iletilmiştir. Çalışmaya ait veriler Nisan 2022-Mayıs 2022 tarihleri arasında toplanmıştır. **Bulgular:** Çalışmaya 606 katılımcı dahil edilmiştir. Katılımcıların 263'ü (%43,4) erişkin dönemde tetanoz aşısının hatırlatma dozunun yapılması gerektiğini bildirmiştir. 236 katılımcı (%39,0) ise kendisine son 10 sene içinde tetanoz aşısı yapıldığını beyan etmiştir. Katılımcıların 411'i (%67,8) tetanozun ölümlü seyredilebilir bir hastalık olduğu yönünde fikir belirtmiş olup 208 katılımcı (%34,3) gebelere tetanoz aşısının yapılması gerektiğini söylemiştir. **Sonuç:** Tetanoz aşısı ile önlenilebilir bir hastalık olup sağlık çalışanlarının bilgi düzeyi ve farkındalığı, doğrudan ve dolaylı olarak toplum sağlığına da yön vermektedir. Tetanoz hastalığı aşı ile önlenilebilir bir hastalık olduğundan, sağlık personelinin öğrencilik eğitiminden itibaren bu konuda farkındalığın artırılmasında fayda vardır.

Abstract

Aim: Tetanus is a disease caused by Clostridium tetani with nervous system involvement, acute onset, and can be fatal. Although treatment options are limited, it is very important as it is a vaccine-preventable disease. As with many other issues, the level of knowledge and awareness of healthcare professionals about vaccination is very important for public health and plays a critical role in vaccination. In this study, it was aimed to examine the knowledge, attitudes, behaviors, and vaccination rates of Health Services Vocational School (HSVS) students about tetanus vaccination. **Materials and Methods:** A questionnaire form was created on the internet and sent online to HSVS students. Data for the study were collected between April 2022 and May 2022. **Results:** The study included 606 participants. Of the participants, 263 (43.4%) reported that a reminder dose of tetanus vaccine should be given in adulthood. 236 participants (39.0%) reported that they had received tetanus vaccination in the last 10 years. 411 (67.8%) of the participants stated that tetanus is a fatal disease and 208 (34.3%) of the participants stated that tetanus vaccination should be given to pregnant women. **Conclusion:** Tetanus is a vaccine-preventable disease and the level of knowledge and awareness of healthcare professionals directly and indirectly directs public health. Since tetanus is a vaccine-preventable disease, it is beneficial to increase the awareness of healthcare personnel on this subject starting from their student education.

To cite this article:

Urkmez Yekta F, Mızrakçı Oğuz S, Alkan S, Demiray Dindar EK, Şahinoğlu MS, Akyüz Öntürk H. Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin tetanoz aşısı hakkında bilgi düzeyleri, tutumları ve aşılanma oranlarının incelenmesi. Curr Perspect Health Sci. 2023;4(2): 40-45.

GİRİŞ

Tetanoz; Clostridium tetani'nin neden olduğu sinir sistemi tutulumu ile seyreden, akut başlayan ve mortal olabilen bir hastalıktır (1). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) verilerine göre ülkemizde 2000-2022 yılları arasında 530 tetanoz olgusu bildirilmiştir. 2020 yılında 9 olgu bildirilmişken, 2021 yılında bildirilmiş olgu yoktur (2). Tedavisi konusunda seçenekler sınırlı olsa da tetanoz, aşı ile önlenabilir hastalıklardan biri olması açısından önemlidir (3). Agresif seyredebilen kliniğine rağmen aşı ile önlenabilir olması hastalıktan korunma konusunda oldukça umut verici ve özellikle dikkat edilmesi gereken bir noktadır. DSÖ'nün verilerine göre 2018 yılında dünya genelinde 15.103 yeni tetanoz olgusu bildirilmiştir (4). Ayrıca hastalık, dünyanın pek çok yerinde, ancak özellikle aşılanma kapsamının düşük olduğu ve kirli doğum uygulamalarının yaygın olduğu düşük gelirli ülkelerde veya bölgelerde önemli bir halk sağlığı sorunu olmaya devam etmektedir. DSÖ, 2018 yılında (tahminlerin mevcut olduğu en son yıl) 25.000 yenidoğanın neonatal tetanoz nedeniyle öldüğünü tahmin etmektedir; bu rakam 2000 yılındaki duruma göre %88'lik bir azalma anlamına gelmektedir (4). Bu vakalarının aşı durumuna bakıldığında tamamına yakınının hiç aşılanmamış veya aşının rapel dozunu yaptırmamış kişiler olduğu görülmektedir (4,5). Oysa ki DSÖ kişilere 3 doz primer, 3 doz rapel olmak üzere toplam 6 doz tetanoz aşısı yapılmasını önermektedir. Her ne kadar çocukluk çağı aşılamaları uygun bir şekilde yapılırsa da özellikle ilerleyen yaşlarda tetanoz antikörlerinin azaldığı hatta kaybolduğu bilinmektedir (5). Buna rağmen yaşlı kişilerin tetanoz aşılması hala gözden kaçabilen bir sorundur (5).

Erişkin aşılanma şemasında 2012 yılında bazı düzenlemeler yapılmıştır. Buna göre 18 yaş ve üzerindeki tüm erişkinlere; birisi tetanoz, azaltılmış difteri ve azaltılmış boğmaca (Tdap) olmak üzere yaşam boyunca 10 yılda bir doz tetanoz difteri (Td) aşılarının uygulanması önerilmektedir. Bunun yanı sıra ulusal rehber önerileri doğrultusunda temas sonrası tetanoz profilaksisi açısından da uyanık olunmalıdır (6).

Pek çok konuda olduğu gibi aşılanma konusunda da sağlık çalışanlarının bilgi ve bilinç düzeyi toplum sağlığı açısından oldukça önemlidir. Yapılan çalışmalar, sağlık çalışanlarının tetanoz aşısı da dahil olmak üzere aşılanma üzerinde kritik bir rol oynadığını göstermiştir (7-9). Sağlık çalışanlarındaki aşılanmaya yönelik olumlu

bilgi, tutum ve uygulamalar toplumda daha yüksek bir aşılanma oranına katkı sağlayabilmektedir. Ne yazık ki, tetanozun önlenmesi ve tedavisine ilişkin yetersiz bilgi, yanlış anlamalar ve uygunsuz uygulamalardan kaynaklanan tutumlar, toplumda olduğu gibi sağlık çalışanları arasında da nadir değildir (8).

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de tetanoz bağışıklamasında şüphesiz ki sağlık çalışanları önemli role sahiptir. Ancak bugüne kadar, bununla ilgili herhangi bir araştırma yapılmamıştır ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu (SHMYO) öğrencilerinin tetanozla ilgili bilgi düzeyi ve uygulamaları hakkında çok az şey bilinmektedir.

Bu çalışmada; SHMYO öğrencilerinin, tetanoz aşılması hakkındaki bilgi, tutum, davranış ve aşılanma oranlarının incelenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı tipteki bu çalışmada SHMYO öğrencilerinin tetanoz hastalığı ve aşısı konusundaki bilgi düzeyi, farkındalığı, tutum, davranışlarının tespit edilmesi ve aşılanma durumlarını belirlemesini amaçlandı.

Veri toplama amacıyla Kişisel Bilgi Formu ve tetanoz aşısı konusunda araştırmacılar tarafından geliştirilen ve katılımcıların bilgi, tutum, davranış ve aşılanma oranlarını ölçmeyi amaçlayan soruları içeren bir anket kullanıldı. Google forms üzerinden anket formu oluşturularak ve SHMYO öğrencilerine online olarak iletildi. Çalışma verileri 1 Nisan 2022- 1 Haziran 2022 tarihleri arasında toplandı. Anket kişilere ait isim ve kimlik bilgisini içermedi. Çalışmaya Bitlis Eren Üniversitesi SHMYO öğrencileri dahil edildi.

Yapılan literatür taraması sonucunda örneklem büyüklüğü ile değişken oranının 10:1 civarında tutulmasının önerildiği saptandı (10). Bu öneri doğrultusunda 22 değişkenli anketimize uygun örneklem büyüklüğü 220 kişi olarak belirlendi. Çalışmanın yürütüldüğü merkezde toplam 2219 öğrenci bulunmaktadır. Bu SHMYO'nda, Çocuk Gelişimi, Tıbbi Laboratuvar Teknikerliği, Anestezi, Hemşirelik, Hasta ve Yaşlı Bakım Hizmetleri, İlk ve Acil Yardım, Engelli Bakım ve Rehabilitasyon, Sosyal Hizmetler, Anestezi ve Reanimasyon, Anestezi Teknikerliği, Patoloji Laboratuvar Teknikerliği, Tıbbi Görüntüleme Teknikerliği, Optisyenlik, Acil Tıp Teknikerliği, Laboratuvar Teknolojisi,

Büro Hizmetleri ve Sekreterlik, Ebelik, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon ve ayrıca Sağlık Kurumları İşletmeciliği bölümleri mevcuttur.

Çalışmanın evrenini SHMYO'da eğitim almakta olan tüm öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmada örneklem kullanımına gidilmedi, evrenin tümüne ulaşılması hedeflendi. Çalışmanın yürütüldüğü merkezde toplam öğrenci sayısı 2019 olup, eğitime devam eden 1400 öğrenciye ulaşılması hedeflendi. Çalışma, gönüllülük esasıyla katılım gösteren ve soruları eksiksiz dolduran, Çocuk gelişimi, Tıbbi laboratuvar, Anestezi, Yaşlı bakımı, İlk ve Acil Yardım, Engelli Bakım ve Rehabilitasyon, Sosyal Hizmetler, Patoloji Laboratuvarı, Tıbbi Görüntüleme, Optisyenlik, Çevre Sağlığı programlarında okuyan toplam 606 katılımcı ile yürütüldü. Çalışma evreninin oluşturan 2219 öğrenciye (%100,0) anket formu ulaştırıldı. Bir başka deyişle çalışma evreninin tamamı çalışmanın örneklemleri olarak seçildi.

İlk olarak 678 kişi anket formunu yanıtlamayı kabul etti. Ancak 678 kişi içerisinde anket sorularının %50'sinden fazlasını yanıtlanamayan 72 katılımcı çalışma dışı bırakıldı, 606 kişi çalışmaya dahil edildi.

Verilerin İstatistiksel Değerlendirmesi

Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel analizi için IBM SPSS Statistics 22 programından yararlanıldı. Niteliksel veriler sayı ve yüzde (oran) ile niceliksel (sayısal) veriler ise ortalama ve standart sapma ile ifade edildi.

BULGULAR

Çalışmaya %54,3'ü kadın cinsiyette, yaş ortalaması 21,3±1,52 yıl olan, toplam 606 SHMYO öğrencisi dahil edildi. Katılımcıların 280'i (%46,2) son sınıf öğrencileri idi (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

Demografik özellik	n=606	%
Cinsiyet (kadın)	329	54,3
Sınıf		
Son sınıf dışındaki öğrenciler	326	53,8
Son sınıf öğrencileri	280	46,2

Katılımcıların 263'ü (%43,4) erişkin dönemde tetanoz aşısının hatırlatma dozunun yapılması gerektiği-

ni bildirdi. Çalışmaya katılan 363 kişi (%59,9) 5 yılda bir yapılması gerektiğini düşünürken, 176 katılımcı (%29,0) 10 yılda bir yapılması gerektiğini belirtti. 236 katılımcı (%39,0) kendisine son 10 sene içinde tetanoz aşısı yapıldığını beyan etti. Katılımcıların 411'i (%67,8) tetanozun ölümle seyredilen bir hastalık olduğu yönünde fikir belirtti. Gebelere tetanoz aşısı yapılması konusunda ise 208 katılımcı (%34,3) aşının yapılması gerektiğini söyledi. Katılımcıların tetanoz aşısı ve enfeksiyonu ile ilgili sorulara verdikleri yanıtlar Tablo 2'de özetlendi.

Tablo 2. Tetanoz aşısı ve enfeksiyonu ile ilgili sorular

Sorular	n=606	%
0-15 yaş arası tetanoz aşısını olma (Evet)	386	63,7
15 yaşından sonra tetanoz aşısı olma (Evet)	166	27,4
En son tetanoz aşısı olma zamanı		
5 yıl önce	106	17,5
5-10 yıl arası önce	130	21,5
10 yıldan uzun	62	10,2
Hatırlamıyor	308	50,8
Daha önce üç doz tetanoz aşısı olan yetişkinlerin güçlendirici (hatırlatma dozu) olarak tetanoz aşısı olması mutlaka gereklidir? (Evet)	263	43,4
Tetanoz güçlendirici (hatırlatma dozu) kaç yılda bir yapılmalıdır?		
1 yılda bir	67	11,1
5 yılda bir	363	59,9
10 yılda bir	176	29,0
Tetanoz immünglobulin sadece açık kirliliğe yaralara yapılmalıdır? (Evet)	109	18,0
Önceki aşılamadan bağımsız olarak tüm yaralara tek doz profilaksi yapılmalıdır (Evet)	168	27,7
Tetanoz sık görülür mü? (Evet)	150	24,8
Tetanoz ölüme sebep olur mu? (Evet)	411	67,8
Tetanoz ile ilgili Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı rehberlerini takip eder misin? (Hayır)	464	76,6
Tetanoz ile ilgili DSÖ*yu takip eder misin? (Hayır)	488	80,5
Tetanoz ile ilgili CDC* önerilerini takip eder misin? (Hayır)	510	84,2
Tetanoz aşısını başkalarına önerir misin? (Evet)	465	76,7
Tetanoz aşısının yan etkisi sence var mıdır? (Evet)	384	63,4
Tetanoz aşısı gebelere sence uygulanabilir mi? (Evet)	208	34,3
Tetanoz hastalığı hakkında eğitim aldın mı? (Evet)	141	23,3
Eğitim alınan yer/kişi		
Kendi çabası ile öğrenme	180	29,7
İnternet	153	25,2
Öğretmenler	145	23,9
Ders kitapları	97	16,0
Arkadaş/ aile	31	5,1

*CDC: Amerikan Hastalık Önleme Merkezi, DSÖ: Dünya Sağlık Örgütü

Tablo 3'te bazı parametreler gruplar arasında (son sınıf/ diğer sınıflar) karşılaştırıldı. Ancak istatistiksel anlamlı fark saptanmadı.

Tablo 3. Bazı parametrelerin gruplar arasında karşılaştırılması

	Son sınıf (n=280)	Son sınıf dışı (n=326)	p
15 yaşından sonra tetanoz aşısı	198	188	0,81
0-15 yaş arası tetanoz aşısı olma	83	83	0,81
Tetanoz aşısı olma zamanı (>10 yıl)	30	32	0,66
Tetanoz aşısını başkalarına önerme	236	229	0,73

* Pearson Chi square

TARTIŞMA

Tetanoz aşısı ile önlenabilir bir hastalık olup sağlık çalışanları hastalıktan korunma ve aşılanma konusunda normal popülasyon için yol gösterici niteliktedir. Çalışmamızda SHMYO öğrencilerinin tetanoz aşılması hakkındaki bilgi, tutum, davranış ve aşılanma oranlarını incelenmiş ve tetanoz aşılması hakkındaki bilgi düzeyi ve tutumlarının bazı konularda daha iyi iken bazı konularda ise yetersiz olduğu gözle çarpmıştır.

Literatürdeki benzer çalışmada; 18 yaş üzeri olup aile hekimlerine başvuranlarda, tetanoz aşısı ile aşılanma oranlarını incelenmiş ve katılımcıların sadece %36,4'ü erişkin dönemde tetanoz aşısı yaptırdığı bildirilmiştir (11). Başka bir çalışmada ise doktor ve hemşirelerin %67-75'i kendilerine 15 yaşından sonra tetanoz aşısı yapıldığını beyan etmişti (12). Bizim çalışmamızda katılımcıların 166'sı (%27,4) 15 yaşından sonra kendisine tetanoz aşısı yapıldığına dair bilgi vermiştir. Bu oranın çalışma popülasyonunun SHYMO öğrencileri olması nedeniyle bizim çalışmamızda daha fazla olması bekliyorduk. Ancak bahsedilen çalışmanın ayrıntısına bakıldığında aşılanma oranları belirlenirken sadece sorulara cevap verenler içinde değerlendirilme yapıldığı görülmektedir. Bizim çalışmamızda ise oranlar belirlenirken aşılanma durumunu hatırlamayanlar da değerlendirilmiştir. Bu nedenle bizim çalışmamızdaki aşılanma oranının daha düşük olduğu düşünülmektedir.

Literatürdeki benzer başka çalışmada, sağlık çalışanlarının %75,6'sı, sağlık çalışanı olmayanların ise %42,3'ü erişkin aşılması hakkında bilgi sahibi olduğunu beyan etmiş ve bu oran sağlık çalışanı olanlarda anlamlı olarak yüksek bulunmuştur (11). Bizim çalışmamızda SHMYO öğrencilerinin %43,4'ü daha önce üç doz tetanoz aşısı olan yetişkinlere hatırlatma dozu yapılması gerektiğini bildirmiştir. Çalışma popülasyonuna bakıldığında; çalışmamızda ankete katılanlarının neredeyse %53,8'inin son sınıf dışı öğrencilerinden oluştuğu görülmektedir. Bu sınıfların henüz eğitimlerinin başında olduğu, bu

nedenle erişkin aşılması hakkındaki bilgi düzeyinin sağlık çalışanı olmayan grupla benzer olduğu düşünülmektedir.

Literatürdeki başka bir çalışmada, erişkin aşılması hakkında bilgi düzeyi cinsiyete göre karşılaştırıldığında cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu çalışmada, 18 yaş üstü aile hekimlerine başvuran popülasyonun değerlendirildiği bir çalışmada katılımcıların %55,6'sı kadın cinsiyette olup bunların %45,7'si erişkin aşılması hakkında bilgi sahibi olduğunu beyan etmiştir. Genel orana bakıldığında ise soruya cevap veren 1395 kişinin %44,4'ü erişkin aşılması konusunda bilgi sahibi olduğunu beyan etmiştir (11). Bizim çalışmamızda da benzer olarak katılımcıların %54,3'ü kadın cinsiyettedir ve katılımcıların tamamının %43,4'ü erişkin dönemde tetanoz aşısının hatırlatma dozunun yapılması gerektiğini beyan etmiştir.

Başka bir çalışmada, doktor ve hemşirelerin %38-51'i son 10 yıl içinde tetanoz aşısı olduklarını bildirmişlerdir (12). Aile hekimliğine başvuran hasta popülasyonun değerlendirildiği başka bir çalışmada da katılımcıların %53,2'si son 5 yıl içinde tetanoz aşısı yaptırdığını beyan etmiştir (13). Bizim çalışmamızda da katılımcıların %39,0'una son 10 yıl içinde, %17,5'ine ise son 5 yıl içinde tetanoz aşısı yapılmıştır.

Bir başka çalışmada, hemşirelerin %93'ünün tetanozun mortal bir hastalık olduğunu, %89'unun primer aşılanma sonrası rapel dozların gerektiğini ve %31'inin her 10 yılda bir rapel dozların tekrarlanması gerektiğini bildiği gösterilmiştir (12). Bizim çalışmamızda ise katılımcıların %67,8'i tetanozun mortal olduğunu, %43,3'ünün rapel doz gerekliliğini bildiği görülmüş olup bu oranlar az bulunmuştur. Sonraki sınıflarda veya mezuniyet sonrasında bu soruların sorularak tekrar bir değerlendirme yapılması oldukça çarpıcı olacaktır. Bunun yanı sıra diğer çalışmalara benzer olarak çalışmamızda katılımcıların %29,0'u 10 yılda bir rapel dozun tekrarlanması gerektiğini bildirmiştir. %59,9'u ise 5 yılda bir rapel yapılması gerektiğini beyan etmiştir.

Tetanoz aşısı ile önlenabilir bir hastalık olmasına rağmen özellikle gelişmekte olan ülkelerde anne ve bebeği etkilemektedir (14,15). Kadınların gebelik sırasında aşılanması ile maternal ve neonatal tetanoz vakalarının önüne geçilebilmektedir. Bu nedenle özellikle gebelik dönemindeki kadınların tetanoz için aşılanması oldukça önemli ve gereklidir (16).

Ne yazık ki SHMYO öğrencilerinin sadece %34,3'ü tetanoz aşısının gebelere uygulanabileceğini bilmektedir. Çalışmamıza öğrencilerin bilgi seviyesinin düşük olduğu ve gebelere tetanoz aşısı uygulanabileceği konusundaki bilgi düzeyinin arttırılması gerektiğini düşünmekteyiz.

Sağlık çalışanlarının aşılama konusunda etkin bir şekilde eğitiminin sağlanması koruyucu hekimlik ve toplum sağlığı açısından oldukça büyük önem taşımaktadır. Çalışmamıza katılanların %76,7 tetanoz aşısını başkasına önerdiğini söylemesi bu konuya ayrıca dikkat edilmesi gerektiğini gözler önünde sermektedir.

Sağlık çalışanlarının aşılama konusunda bilgi ve bilinç düzeyinin artışı, doğrudan ve dolaylı olarak normal popülasyonun da aşılama oranını arttıracığı için eğitim müfredatı içerisinde bu konuya ayrıca önem gösterilmesinde fayda vardır.

Çalışmamız SHMYO öğrencilerinin tetanoz aşısı hakkındaki bilgi düzeyi, davranış, tutumu ve aşılama oranını değerlendiren ilk çalışma olması açısından literatüre önemli bir katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte çalışma popülasyonunun heterojen olması ve bölümler arası kıyaslama yapılmamış olması bir kısıtlılık oluşturmaktadır. İlerleyen zamanlarda bölümlere göre kıyaslamaların yapıldığı yeni çalışmaların yapılmasında fayda vardır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Tetanoz aşısı ile önlenemeyen bir hastalık olup sağlık çalışanlarının bilgi düzeyi ve farkındalığı, doğrudan ve dolaylı olarak toplum sağlığına da yön vermektedir. Özellikle aşı ile önlenemeyen hastalıklara, sağlık personelinin öğrencilik eğitiminden itibaren önem verilmesinde ve bu konuda farkındalıklarının artırılmasında fayda vardır.

Etik Kurul Onay: Çalışma, Bitlis Eren Üniversitesi Etik Kurulu'nun 25.03.2022 tarih ve 22/03-7, E.2012 sayılı kararı ile onaylandı.

Ethics Committee Approval: The study was approved by the decision of Bitlis Eren University Ethics Committee dated 25.03.2022 and numbered 22/03-7, E.2012.

Çıkar Çatışması: Yazarlar veya yazı ile ilgili herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Conflict of Interest: There are no conflicts of interest related to the authors or the manuscript

Yazarlık Katkısı: Fikir/Kavram – F.Y.U, S.O.M., S.A.; Tasarım – F.Y.U, E.K.D.D, M.S.Ş., HÖA, S.O.M., S.A.; Denetleme – S.A.; Malzemeler/Hastalar – S.O.M.; Veri Toplama ve/veya İşleme – S.O.M.; Analiz ve/veya Yorum – S.O.M., S.A.; Literatür Taraması – F.Y.U, E.K.D.D, M.S.Ş., HÖA, S.O.M., S.A.; Makale Yazımı – F.Y.U, S.O.M., S.A, E.K.D.D, M.S.Ş., HÖA; Eleştirel İnceleme – S.O.M., S.A.

Authorship Contribution: Idea/Concept - F.Y.U, S.O.M., S.A.; Design - F.Y.U, E.K.D.D, M.S.Ş., HÖA, S.O.M., S.A.; Supervision - S.A.; Materials/Patients - S.O.M.; Data Collection and/or Processing - S.O.M.; Analysis and/or Interpretation - S.O.M., S.A.; Literature Review - F.Y.U, E.K.D.D, M.S.Ş., HÖA, S.O.M., S.A.; Manuscript Writing - F.Y.U, S.O.M., S.A, E.K.D.D, M.S.Ş., HÖA; Critical Review - S.O.M., S.A.

Maddi Destek: Bu çalışmada herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

Financial Support: No financial support was received for this study.

KAYNAKLAR

1. Pavani R, Bleck TP. Clostridium tetani (tetanus). In: Mandell GL, Bennett JE, Dolin R, eds. Mandell, Douglas, and Bennett's Principles and Practice of Infectious Diseases. 7th ed. Philadelphia, PA: Churchill Livingstone Elsevier 2010:3091-6.
2. Tetanus reported cases and incidence. WHO Dashboard. Erişim: <https://immunizationdata.who.int/pages/incidence/ttetanus.html?CODE=TUR&-DISEASE=TTETANUS&YEAR=>. Erişim tarihi: 15.09.2022.
3. Vaccines. 4. basım. Wassilak SGF, Murphy TV, Roper MH, Orenstein WA, Plotkin SA, Orenstein WA ed., Philadelphia. Saunders. 2004:745-82.
4. WHO | Tetanus. 2019 Erişim: https://www.who.int/immunization/monitoring_surveillance/burden/vpd/surveillance_type/passive/tetanus/en/. Erişim tarihi: 15.09.2022.
5. Medetalibeyoğlu A, Ezirmik E. Altmış Beş Yaş ve Üzeri Bireylerde Dünya Sağlık Örgütü Tarafından Önerilen Aşıardan İnfluenza, Pnömonokok, Herpes Zoster ve Tetanoz Aşıları Hakkındaki Bilme Düzeyi ve Bu Aşıları Yaptırma Düzeyini Belirleme Çalışması. Med Bull Haseki. 2020;58(5):414-421.

6. Erişkin Bağışıklama Rehberi (2019). Türkiye Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Uzmanlık Derneği, Erişkin Bağışıklama Rehberi Çalışma Grubu. Erişim: <https://www.ekmud.org.tr/rehberler/1-ekmud-rehberleri>. Erişim tarihi: 15.09.2022.
7. Kirupakaran J, Meloche C, Upfal M. Practices and attitudes of michigan-based occupational physicians regarding adult immunization. *J Occup Environ Med*. 2018;60(11):1034–1041.
8. Liu Y, Mo X, Yu X, Wang J, Tian J, Kuang J, et al. Insufficient knowledge and inappropriate practices of emergency doctors towards tetanus prevention in trauma patients: a pilot survey. *Hum Vaccin Immunother*. 2020;16(2):349-357.
9. Ricco M, Razio B, Panato C, Poletti L, Signorelli C. Knowledge, attitudes and practices of agricultural workers towards tetanus vaccine: a field report. *Ann Ig*. 2017;29(4):239–255.
10. Kline P. (1994). *An Easy Guide To Factor Analysis*. New York: Routledge. Erişim: <https://doi.org/10.4324/9781315788135> <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9781315788135/easy-guide-factor-analysis-paul-kline>. Erişim tarihi:15.09.2022.
11. Aksakal FNB, Koçak C, Dikmen AU, Altun B, Büyükdemirci E. Ankara'da Aile Sağlığı Merkezlerine Başvuran 18 Yaş Üstü Kişilerin Erişkin Aşılmasına İlişkin Bilgi, Tutum ve Davranışlarının Araştırılması. *Flora*, 2018;23(3):124-134.
12. Beydilli İ, Yılmaz F, Duyan M. Practice and Knowledge Level of Health Professionals on Prevention of Tetanus. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2020;6(3), 217-221.
13. Bolatkale MK, Kutlu R, Eryılmaz MA. Aile hekimliği polikliniğine başvuran bireylerin erişkin aşılıları hakkındaki bilgileri ve aşılama durumları *Konuralp Tıp Derg*. 2019;11(3):362-368.
14. Dikmen UA, Aksakal NF. Sessiz katil: Neonatal tetanos. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Derg*. 2008;2(1):55-63.
15. Koruk İ, Şimşek Z. Göçebe mevsimlik tarım işçisi olan ve olmayan kadınlarda tetanoz aşılama durumu ve ilişkili diğer faktörler. *Turk J Public Health*. 2010;8(3): 165-175.
16. Maternal ve neonatal tetanus eliminasyon programı, Tetanus aşısı günleri personel el kitabı. T.C. Sağlık Bakanlığı, Ankara, 2006. Erişim: <https://muglaim.saglik.gov.tr/Eklenti/9581/0/mnt-personel-el-kitabipdf.pdf>. Erişim tarihi:15.09.2022.